

Ірина КРУП'ЯК

Тернопільський державний економічний університет

МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

В умовах ринкової трансформації економіки України оптимізуються різні сфери як суспільного, так і економічного життя. Дуже складною й важливою для держави є сфера міжбюджетних відносин.

Міжбюджетні відносини відображають інтереси всіх учасників бюджетного процесу, насамперед держави та її регіонів. Відповідно соціально-економічний розвиток регіонів залежить від фінансової політики держави.

Питанням міжбюджетних відносин присвячено чимало праць відомих вчених, зокрема С. Буковинського, О. Василика, О. Кириленко, М. Кульчицького, І. Луніної, С. Слухай, С. Юрія та ін. Однак дуже актуальною сьогодні залишається проблема збалансування потреб у фінансових ресурсах органів влади різних рівнів і можливостей їх повернення за рахунок міжбюджетного перерозподілу.

Метою публікації є обґрунтування необхідності збільшення частки місцевих бюджетів у бюджетній системі, а також передачі місцевим бюджетам нових джерел фінансових надходжень.

Після прийняття 21 червня 2001 р. Бюджетного кодексу України вітчизняна система міжбюджетних відносин зазнала суттєвих трансформацій.

Багато недоліків з організації міжбюджетних відносин 90-х років ХХ ст. усунуто положеннями Бюджетного кодексу згідно з якими:

- визначено витрати і доходи усіх рівнів місцевих бюджетів України;
- місцевих бюджетів чітко поділяються на такі, що враховуються й не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів;
- скасовано поняття регульованих податків;
- підвищено роль трансфертів у системі міжбюджетних відносин.

Основою міжбюджетних відносин є розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи, проведене відповідно до розподілу повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування.

Однак розмежування доходів, що здійснюється на єдиних засадах для бюджетів відповідного рівня, не дає змоги збалансувати абсолютно всі бюджети. Причиною цього є значні відмінності у формуванні доходів та у складі й обсягах видатків бюджетів територіальних утворень, зумовлених багатьма чинниками. Остаточне збалансування бюджетів одного рівня, яке неможливо провести лише розмежуванням їхніх доходів і видатків, досягається за допомогою перерозподільчих процесів у межах бюджетної системи наданням коштів «бідним» і вилученням коштів у порівняно «багатих» у фінансовому розумінні територій.

В умовах трансформації сучасних економічних процесів збільшення частки місцевих бюджетів у бюджетній системі відповідає загальноєвропейській тенденції фінансової децентралізації і демократизації бюджетного процесу. З іншого боку, збільшення частки місцевих бюджетів без реальної передачі їм достатніх джерел фінансових надходжень може викликати істотні негативні наслідки.

На нашу думку для покращення ситуації у цій сфері доцільно:

передати місцевим бюджетам нові джерела фінансових надходжень, зокрема запровадити податок на нерухоме майно;

для фінансування зростаючих витрат місцевих бюджетів збільшити міжбюджетні трансферти;

державі неухильно виконувати свої фінансові зобов'язання перед регіонами.

Література

1. Василик О. Д. Теорія фінансів: Підручник. - К: НІОС. - 2000.
2. Кириленко О. П. Міжбюджетні відносини: стан і проблеми удосконалення // Фінанси України. - 2000. - № 6. - С. 64-69.
- 3 Корчинський В. С, Колодій С. Ю. Реалізація принципів вирівнювання та економічної ефективності при організації міжбюджетних відносин // Фінанси України. - 2004. - № 2. - С. 84-93.